

Utlåtande 2011:26 RI (Dnr 335-1629/2010)

Ändring av kommunallagen så att europeiska och utomeuropeiska invandrare behandlas lika angående den lokala rösträtten

Motion (2010:21) av Paul Lappalainen (MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:21) av Paul Lappalainen (MP) om ”Ändring av kommunallagen så att europeiska och utomeuropeiska invandrare behandlas lika angående den lokala rösträtten” avslås.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Paul Lappalainen (MP) har i en motion (2010:21) föreslagit att kommunstyrelsen ges uppdraget att författa en skrivelse till regeringen som undertecknas av alla partier som uppmanar regeringen och riksdagen att införa en likabehandling av europeiska och utomeuropeiska invandrare med hänsyn till den lokala rösträtten och påpekar att dagens indelning med en svagare rösträtt för utomeuropeiska invandrare är oacceptabel.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att med beaktande av den knappt två år gamla grundlagsutredningen, som påpekar att det finns särskilda skäl

som motiverar den särställning som finns, får frågan om treårsregeln anses vara utredd. Stadsledningskontoret anser därför att frågan i dagsläget inte bör utredas på nytt. Treårsregeln, som inte kan anses vara lagstridig eller på annat sätt diskriminerande, bör således vara kvar.

Mina synpunkter

De undantag från treårsregeln som gäller för unionsmedborgare och medborgare i Island och Norge är ett resultat av Sveriges medlemskap i EU och nordisk samverkan. Samma politiska förmåner som unionsmedborgare samt medborgare i Island och Norge får i Sverige får också svenska medborgare bosatta i något annat medlemsland eller i Island eller Norge. Systemet kan på det sättet sägas bygga på ömsesidighet.

När det gäller medborgare i länder utanför den nu angivna kretsen, med vilka några överenskommelser om gemensamma principer och ömsesidighet inte har träffats, bör det enligt den senaste grundlagsutredningen även fortsättningsvis krävas en särskild kvalifikationstid för rösträtt. Jag delar därför stadsledningskontorets ståndpunkt att frågan i dagsläget inte behöver utredas på nytt.

Bilaga

Motion (2010:21) av Paul Lappalainen (MP) om ändring av kommunallagen så att europeiska och utomeuropeiska invandrare behandlas lika angående den lokala rösträtten

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Tomas Rudin* (S) och *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Bifalla Motion (2010:21) av Paul Lappalainen (MP) om ändring av kommunallagen
2. Därutöver anföra följande:

Tusentals stockholmare fick aldrig möjlighet att rösta i årets lokala val. Det handlar om människor som flyttat till Stockholm från länder utanför EU, Norge och Island de senaste tre åren. En stockholmare som flyttat in från ett EU-land, Norge eller Island var däremot välkommen att delta i demokratin och rösta i lokalvalet. Systemet innebär diskriminering av invandrare från icke-europeiska länder med hänvisning till att det

skulle ta längre tid för dem att uppfylla de krav som ställs på väljare. Ingenting tyder på att en invandrare från Ukraina (icke-EU-land) skulle ha svårare att lära sig det svenska systemet än en invandrare från Ungern (EU-land). Principen om jämlikhet och likabehandling av EU-medborgare, som finansborgarrådet hänvisar till, bör även gälla invandrare från utomeuropeiska länder. Precis som motionen påpekar finns inga hinder för att införa jämlikhet och likabehandling av alla i reglerna för kommunal rösträtt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:21) av Paul Lappalainen (MP) om ”Ändring av kommunallagen så att europeiska och utomeuropeiska invandrare behandlas lika angående den lokala rösträtten” avslås.

Stockholm den 26 januari 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S), *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) och *Ann-Margarethe Livh* (V) med hänvisning till reservationen av (S) och (MP) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Paul Lappalainen (MP) har i en motion (2010:21) föreslagit att kommunstyrelsen ges uppdraget att författa en skrivelse till regeringen som undertecknas av alla partier som uppmanar regeringen och riksdagen att införa en likabehandling av europeiska och utomeuropeiska invandrare med hänsyn till den lokala rösträtten och påpekar att dagens indelning med en svagare rösträtt för utomeuropeiska invandrare är oacceptabel.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2010 har i huvudsak följande lydelse.

För att ha kommunal rösträtt är ett grundläggande krav att vara folkbokförd i kommunen och att ha fyllt 18 år senast på valdagen. Medborgare i annat EU-land har samma rätt som svenska medborgare att rösta. EU-medborgares rätt att rösta lagfästes år 1997 då det var ett krav som följde av Sveriges medlemskap i EU. Tidigare gällde ett krav på att EU-medborgarna skulle varit folkbokförda i Sverige i tre år i följd före valdagen. Treårsregeln är även borttagen för medborgare i Island och Norge. För övriga i Sverige bosatta utländska medborgare gäller treårsregeln.

I grundlagsutredningen SOU 2008:125 gjordes en utredning av treårsregeln. I nämnda utredning påpekas att i proposition 1996/97:70 anges att det är motiverat att ha en viss kvalifikationstid för icke svenska medborgare med avseende på rätten att rösta i de kommunala valen och att tre år ansågs vara en väl avvägd tid. Man ansåg nämligen att det borde skapa rimliga garantier för att den utländske väljaren ska ha vissa icke alltför obetydliga kunskaper i svenska språket, känna till och ha förståelse för svenska förhållanden och ha ett naturligt personligt intresse inte bara för de alldeles aktuella förhållandena utan också för de mera långsiktiga kommunala angelägenheterna.

I samma proposition anförs vidare att Sverige som medlem i EU hade en skyldighet att genomföra EG-direktivet om rösträtt i kommunala val i svensk rätt. Direktivet gällde att se över och ändra tillämpningsområdet för treårsregeln såvitt avsåg unionsmedlemmar som var bosatta i Sverige och som i övrigt uppfyllde villkoren för rösträtt. Vidare framhålls i propositionen att den vidgade rösträtten även borde omfatta de nordiska medborgare som inte är unionsmedborgare men som är bosatta i Sverige. Sveriges skyldigheter gentemot EU omfattade endast att ge unionsmedborgare samma

rätt som svenska medborgare att rösta i kommunala val. Ett genomförande av direktivet i svensk rätt skulle inte ändra bestämmelserna om att de medborgare i Island och Norge som är bosatta i Sverige även fortsättningsvis skulle omfattas av treårsregeln. Nordiska medborgare hade med andra ord kommit att behandlas olika beroende på om de var unionsmedborgare eller inte. Mot bakgrund av att Danmark och Finland hade gett nordiska medborgare rätt att rösta i kommunala val på samma villkor som de egna medborgarna och att Norge hade för avsikt att införa sådana regler samt att det inom Norden finns en gemensam bas vad gäller språk och samhällsstruktur anges i propositionen att det ansågs vara rimligt att även Sverige har en motsvarande rätt. Slutligen fastslås att vad gäller övriga i Sverige bosatta personer bör treårsregeln ligga fast.

I ovan nämnda grundlagsutredning anförs att det i ljuset av de ändrade reglerna för medborgare i EU samt medborgare i Island och Norge finns anledning att diskutera om det fortfarande finns skäl nog att hålla fast vid treårsregeln för övriga. Direktivets syfte var att säkerställa att alla unionsmedborgare, oberoende av om de är medborgare i det medlemsland som de är bosatta i ska kunna utöva sin rösträtt i det landet på lika villkor. Det ger uttryck för principen om jämlikhet mellan och likabehandling av ett medlemslands medborgare och medborgare i andra medlemsländer, och är en naturlig följd av den rätt att fritt röra sig och uppehålla sig som föreskrivs i direktivet. De undantag från treårsregeln som gäller för unionsmedborgare och medborgare i Island och Norge är ett resultat av Sveriges medlemskap i EU och nordisk samverkan. Samma politiska förmåner som unionsmedborgare samt medborgare i Island och Norge får i Sverige får också svenska medborgare bosatta i något annat medlemsland eller i Island eller Norge. Systemet kan på det sättet sägas bygga på ömsesidighet. När det gäller medborgare i länder utanför den nu angivna kretsen, med vilka några överenskommelser om gemensamma principer och ömsesidighet inte har träffats, bör det enligt utredningen även fortsättningsvis krävas en särskild kvalifikationstid för rösträtt. Det går inte att bortse från att treårsregeln skapar rimliga garantier för att dessa väljare uppfyller de krav som bör kunna ställas på väljare i demokratiska val.

Stadsledningskontoret vill framhålla att grundlagsutredningen var en parlamentariskt sammansatt kommitté. Utredningens betänkande var resultatet av en överenskommelse som träffades mellan företrädare för samtliga riksdagspartier.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att med beaktande av den knappt två år gamla grundlagsutredning, som påpekar att det finns särskilda skäl som motiverar den särställning som finns, får frågan om treårsregeln anses vara utredd. Stadsledningskontoret anser därför att frågan i dagsläget inte bör utredas på nytt. Treårsregeln, som inte kan anses vara lagstridig eller på annat sätt diskriminerande, bör således vara kvar. Stadsledningskontoret föreslår därför att motionen avslås.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2010:21

2010:21

Motion av Paul Lappalainen (mp) om ändring av kommunallagen så att europeiska och utomeuropeiska invandrare behandlas lika angående den lokala rösträtten
Dnr 335-1629/2010

Vi föreslår att kommunstyrelsen ges uppdraget att författa en skrivelse till regeringen som undertecknas av alla partier som uppmanar regeringen och riksdagen att införa en likabehandling av alla invandrare med hänsyn till den lokala rösträtten, och som påpekar att dagens indelning med en svagare rösträtt för utomeuropeiska invandrare är oacceptabel. Med andra ord att skapande av lika villkor i rösträtten är i sig en viktig demokratifråga.

En invandrare från EU, Norge eller Island som flyttar hit nu i maj får rösta i september. Invandrare från utanför Europa ska däremot vänta i tre år innan de får rösta i lokala val (4 kap. 2 och 3 §§ kommunallagen). Grundlagsutredningen (SOU 2008:125) har fastslagit att treårsregeln behövs även i fortsättning för *utomeuropeiska invandrare*. Den ”skapar rimliga garantier för att dessa väljare uppfyller de krav som bör kunna ställas på väljare i demokratiska val.” Vilka krav? ”vissa inte alltför obetydliga kunskaper i svenska språket”, kunskap och ”förståelse för svenska förhållanden” och ”ett naturligt intresse inte bara för de aktuella förhållandena i kommunen utan också för de mer långsiktiga kommunala angelägenheterna”. Kraven är inte orimliga. Men det intressanta uppstår när utredningen fastställer att dessa garantier inte behövs när det gäller europeiska invandrare.

Lokal rösträtt för invandrare från EU var något EU krävde. EU ställde inte krav på att alla andra invandrare skulle behandlas sämre. Det var något som riksdagen och regeringen valde på egen hand. Det är något som de kan ändra om viljan finns.

Tre statliga utredningar har föreslagit avskaffandet av särbehandlingen som uppstår på grund av treårsregeln: Medborgarskapskrav i svensk lagstiftning

(SOU 2000:106); Kommundemokratikommittén i betänkandet Att vara med på riktigt (SOU 2001:48) och Det blågula glashuset: strukturell diskriminering i Sverige (SOU 2005:56).

Märkligt nog kan man säga att alla de etablerade partierna, i varje fall på riksnivå, har varit delaktig i behållandet av denna särbehandling genom sitt arbete i grundlagsutredningen. Allianspartier utgjorde visserligen majoriteten i utredningen. Allianspartierna, som i tidigare utredningar var för avskaffandet, svängde. Samtidigt lyfte inte s, v eller mp sina röster i frågan, i varje fall inte högt. Dessutom är det s, v och mp som accepterade att frågan stoppades in i grundlagsutredningen – trots att frågan krävde ingen ändring i grundlagen och trots att frågan hade redan utretts flera gånger.

Vad är den konkreta effekten av dagens lag?

Under 2004 och 2005 folkbokfördes 77 149 vuxna invandrare i Sverige. Av dem hade 33 495 rätt att rösta i kommun- och landstingsvalen i september 2006. Det innebär att minst 43 000 personer förvägrades rösträtt i valet 2006. Detta var tredje valet i rad som denna negativa särbehandling accepterades. Om utanförskap ska brytas och delaktighet, demokrati och lika rättigheter och möjligheter främjas, bör inte dagens särbehandling accepteras längre. Många ser detta glapp mellan politikernas ord och handlingar. Detta är en anledning till det utanförskap som många invandrare känner.

Valet 2010 blir det fjärde i raden av val där denna särbehandling cementeras som del av svensk demokrati. I alla val sedan 1998 har det varit tusentals nya stockholmare som inte fått rösta i de lokala valen (utomeuropeer) medan tusentals europeer har fått rösträtt. En progressiv demokratireform har omvandlats till ett märkligt hopkok. Är det rasism? Är det diskriminering? Är det rädsla för Sverigedemokraterna? Som minimum är det en fråga om bristande respekt för personer som har sina rötter utanför Europa. Det är märkligt att frågan inte har behandlats mer seriöst av de inblandade som för det mesta är säkert välmenande politiker.

Jag antar och förväntar mig att partierna i Stockholms stad vill se till att likabehandling ska gälla med hänsyn till rösträtten oavsett om våra nya invånare kommer från Europa eller från utanför Europa. Detta torde vara en grundläggande demokratikrav.

Därmed bör Stockholms stads samlade politiska partier ge till känna för regeringen och grundlagsutredningen sin bestämda åsikt att lagen bör ändras så att lika rösträtt för alla invandrare ska gälla i lokala val och att ändringen ska införas så att det inte blir ett val till efter 2010 med den märkliga ordningen. Det borde inte vara så svårt att lägga fram ett förslag snarast i enlighet med SOU 2000:106.

Därmed yrkar jag

att ett brev i enlighet med denna motion skickas snarast till regeringen som påtalar stadens inställning om att en lagändring behövs så att invandrare får rösträtt i lokala val på lika villkor.

Stockholm den 24 juni 2010

Paul Lappalainen